

Oponentský posudek

habilitační práce JUDr. Renaty Veselé, Ph.D.

„Vybrané historické zdroje současného rodinného práva“, KEY Publising, s.r.o., Ostrava, 2013, 177 str.

Na právněhistorických pracovištích právnických fakult v české i slovenské republice je autorka posuzovaného spisu známá jako badatelka a znalkyně historie rodinného práva, o dílčích i globálních problémech tohoto frekventovaného úseku soukromého práva přednáší při vysokoškolské výuce, referuje na mezinárodních odborných setkáních historiků práva na domácí půdě i na univerzitách spřátelených zemí. Není tedy překvapením, že se odborné právněhistorické veřejnosti dostalo z pera dr. Renaty Veselé spisu s tematikou právních vztahů upravujících rozsáhlou oblast osobních a majetkových poměrů členů rodiny v době starší i nedávné.

Volba tématu habilitačního spisu dr. Veselé je očekávaným vyústěním jejího dlouholetého odborného vývoje. Ocenit je třeba její soustavné a neúnavné soustředění pozornosti na právní otázky vzniklé a přetrvávající v institucích rodiny, kterým se R. Veselá při zkoumání rodinného práva věnuje, s pro ni typickým osobním šarmem. Ona vytrvalost a mnohotvárnost pohledu či hledisek studia právních vztahů v rodině dává podobu i posuzovanému spisu. Jeho obsah vychází z pracovního zařazení JUDr. Veselé jako odborné asistentky na Katedře dějin státu a práva brněnské Právnické fakulty, která nepochybně pro ni po léta znamená klidné a podnětné zázemí pedagogické i vědecké práce. Aktivní činnost na katedře i vysokoškolské prostředí ji přivádí od zkoumání dávné i nedávné historie také k aktuálním otázkám vývoje rodinného práva v našem současném právním řádu.

Dokladem soustavné výzkumné činnosti dr. Veselé je řada publikací ať už učebnicového, odborného nebo populárnějšího charakteru, tedy dílčích studií,

referátů na konferencích a dalších podobných výsledků badatelské práce, uveřejněných doma i v zahraničí. Vedle takřka mravenčího studia množství dílčích témat je třeba připomenout u dr. Veselé její účast na řešení významných grantových projektů v posledních letech organizovaných zejména Ústavem právních dějin Právnické fakulty UK v Praze. Byla úspěšnou spoluřešitelkou grantového úkolu „Vývoj práva v Československu 1945 – 1989“ i tématu „Československé právo a právní věda v meziválečném období 1918 – 1938 a jejich místo ve střední Evropě“. Aktuálním vyústěním dlouhodobého snažení dr. Veselé je instruktivní, přehledná posuzovaná publikace, kterou předkládá jako podklad pro habilitační řízení.

Autorka v habilitačním spisu nastiňuje vývoj rodinného práva vycházejíc z různých obsahových zdrojů, nejdříve v evropském územním měřítku, nejen jak by se nabízelo na první pohled, pouze z pramenů domácích. Pro snadnější přístupnost případně méně informovaným čtenářům používá místy zjednodušený výklad zkoumané látky se zaměřením na hlavní, nosné problémy. Její dosavadní směřování pedagogické činnosti ji přivedlo k římskoprávním kořenům evropské (kontinentální) koncepce výkladu. Do evropských souvislostí samozřejmě zahrnuje i českou právní kulturu, aniž by výrazněji sledovala možná územní specifika vývoje některých oblastí.

V posuzovaném spise výslovně zdůrazňuje pozitivní úlohu křesťanského (katolického) církevního učení, je pro ni pojítkem resp. cestou přechodu od starověké problematiky k středověké tematice rodinného práva a vlivu práva kanonického na ně. Seznamuje s pojetím manželství a manželského práva i s vývojem kanonického práva hlavně podle nejnovějších prací I. A. Hrdiny a dalších (viz poznámka č. 14 na str. 21). Částečným zklamáním pro čtenáře prvních kapitol je příliš stručná 3. kapitola „Středověké pojetí manželského práva“ a kapitola 4. „Manželské právo do vydání ABGB“. Kanonické právo

zůstává i nadále ideovou spojnicí pro pisatelku také k následujícím výkladům již novodobé koncepce práva manželského a rodinného.

Obsahové těžiště posuzovaného spisu pak tvoří výklad o manželském právu ve Všeobecném občanském zákoníku rakouském, na nějž navazuje, pasáž o vývoji rodinného práva v 19. století a v době mezi dvěma světovými válkami v Československu.

Podrobný výklad manželského práva podle Všeobecného občanského zákoníka z roku 1811 opřený o právníckou literaturu a komentáře reagující na dobovou aplikační praxi odráží u R. Veselé snahu plně rozvinout pojednání o problémech, které jsou jejím odborným zájmem nejbližší.

Rodinné právo v širším záběru zaujalo autorku nejvíce právě ve vztahu k období trvání první československé republiky, jak o tom svědčí rozsáhlejší osobní výzkum archivních pramenů včetně dobového tisku ale i odborné literatury. Využila rovněž kvalifikované komentáře právníků řešících mnohdy i detailní otázky. Zajímavým pro všechny právní historiky je úsek vývoje právního řádu ČSR, samozřejmě včetně vývoje odlišného v českých zemích a v dalších částech republiky, R. Veselá jej nenechala bez povšimnutí ani pro oblast rodinného a manželského práva, kdy vznik a aplikace odlišných právních systémů rodinného práva na bázi dualismu stavěl zejména prvorepublikové právníky před řešení nových problémů.

Další vývojová etapa historie rodinného práva v Československu, datovaná zhruba od konce druhé světové války, již autorku do přílišné hloubky nezaujala. Vyhradila jí jen kratší kapitolu.

V závěru svého pojednání (str. 119 a n.) si JUDr. Renata Veselá položila kardinální otázky o vlivech na vývoj rodinného práva až do jeho současné podoby. Z kontextu celého spisu vyplývá, že pisatelka má na mysli podobu rodinného práva v našem státě (československém, pak českém) i když to

výslovně neuvádí. Své odpovědi formuluje velmi stručně až téměř heslovitě. Podrobnější rozvedení důvodů či argumentů, alespoň některých, může podle svého uvážení autorka uplatnit při obhajobě.

Výběr historických zdrojů a podnětů vývoje rodinného práva až do jeho současné podoby, o kterých pojednává, je závislý na rozhodnutí autorky posuzovaného spisu. Obsah habilitační práce odráží dlouholetý soustavný zájem R. Veselé o tuto oblast právněhistorického bádání. Habilitační spis má potřebnou úroveň, proto **d o p o r u č u j i jeho obhajobu.**

Navrhuji, aby po úspěšném průběhu obhajoby, byl JUDr. Renatě Veselé, Ph.D. udělen titul docent.

V Praze dne 9. března 2015

Doc. JUDr.Ladislav Soukup, CSc.

oponent

